

A. A. Contant

Petasites hybridus (Groot hoefblad)

Vandaag, 25 januari, liep ik in mijn tuin en zag dat er al werking in het Groot hoefblad zat. Er kwamen al een paar 'neuzen' boven de grond. Het lijkt me dan ook de tijd om wat meer aandacht aan deze plant te gaan besteden, daar het hoefblad ons veel interessants te bieden heeft.

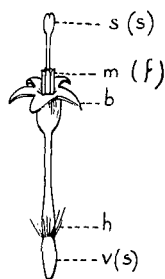
Omstreeks 15 maart 1968 fietste ik in het gebied van 's Graveland-Ankeveen en zag tot mijn grote vreugde, want wat een belevenis is dat zo vroeg in het voorjaar, bloeiend hoefblad staan. Ik constateerde echter een afwijking, vergeleken bij wat ik tot nu toe als hoefblad had leren kennen. De bloempjes waren veel witter en de hoofdjes kleiner en fijner. Ik nam een plant mee en heb er de Flora's op nagekeken. Veel wijzer werd ik er niet van. In Heimans-Heukels en Thijsse staat dat er twee vormen voorkomen: de vrouwelijke, die het meest voorkomt en gedrongener van vorm is en de manlijke, die forser en lossier van bouw is. Ik maakte hieruit op dat ik de manlijke bloeiwijze voor me had. Doch het gehele geval bevredigde me niet

en in het voorjaar van '69 ben ik weer aan het observeren gegaan, doch nu scherper en nauwgezetter. Ik heb er verscheidene aantekeningen over gemaakt. Onze afdelingsvoorzitter, de heer Frencken, speelde me nog een correspondentieblad van 3 november 1956 in handen, geschreven door S. E. de Jongh en het verheugde me dat mijn waarnemingen vrij goed met de gegevens van de heer De Jongh overeen kwamen.

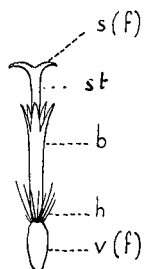
Ziet hier het resultaat:

De planten, die ik tot 1968 had gezien (op wel 7 verschillende plaatsen) waren alle van het manlijk geslacht. Eigenlijk zijn de bloempjes tweeslachtig, maar de stamper is steriel.

Een bloeitros van deze soort bestaat uit tal-

m. b.

v. b.

- v.b. = vrouwelijke bloem
- m.b. = manlijke bloem
- s(f) = fertiele stamper
- s(s) = steriele stamper
- st = stijl
- m = meeldraden
- b = bloemkroon met 5 slippen
- h = haarkrans
- v(f) = fertiel vruchtbeginsel
- v(s) = steriel vruchtbeginsel

rijke hoofdjes en ieder hoofdje bevat ± 65 schijnbaar tweeslachtige bloempjes. Elk bloempje heeft een stamper, die bestaat uit een vruchtbeginsel, een stijl en een grote, korrelige knotsvormige stempel. Er zijn 5 meeldraden en er is een kroonbuis met 5 paarsrode kroonslippen. Het vruchtbeginsel en de stempel zijn steriel, de stempel splitst zich dan ook niet in twee slippen. De meeldraden zijn fertiel. De hoofdjes zijn grover en groter dan die van de vrouwelijke bloemen en zijn door de kroonslippen meer paarsrood.

Het schijnt dat deze 'manlijke' hoofdjes aan de randen enige vrouwelijke bloemen kunnen hebben, doch dit heb ik nog niet kunnen waarnemen.

Een vrouwelijke bloemtros bestaat uit ± 60 hoofdjes en ieder hoofdje bevat 70 à 80 vrouwelijke bloemen met hiertussen (wat een merkwaardige speling van de natuur) één of twee 'manlijke' bloempjes, zoals ze hierboven beschreven zijn, doch met 5 *steriele* meeldraden. Elk bloempje heeft een stamper met goed ontwikkeld vrucht-

Manlijk bloemetje.

Manlijke plant.

beginsel, een lange witte stijl en een gespleten stempel. Meeldraden zijn er niet. De bloemkroon heeft min of meer slecht ontwikkelde kroonslippen. Vandaar de meer witte kleur. 'Mijn' bloempjes hadden bijna geen bloemkroon.

Verder kan ik U nog mededelen dat de bloembodem bij de 'manlijke' planten behaard is en bij de vrouwelijke niet. De 'manlijke' bloemtrossen verleppen en verdrogen vrij snel, terwijl die van de vrouwelijke bloemen veel langer fris blijven.

Er resten nog vele vragen. Zouden de vrouwelijke planten wel eens goed kiemkrachtig zaad voortbrengen, niettegenstaande de geslachten vele kilometers van elkaar verwijderd staan? Zouden de uitheemse *Petasites*soorten, die hier ook wel gekweekt worden, zoals *P. albus*, *P. paradoxus*, *P. japonicus*, hetzelfde verschijnsel vertonen? Al met al een interessante plant en het bestuderen ten volle waard.

Begin november reed ik, gewapend met een spade en een emmer, naar de voornoemde weg om de vrouwelijke plant in

Vrouwelijke plant.

mijn bezit te krijgen. Tot mijn grote teleurstelling, of liever tot mijn verbijstering, was er niets meer van over. De knotwilgen waren verdwenen, de sloot was gedempt en er was daar een parkeerterrein aangelegd. Ik kon wel huilen. Zo gaat dat heden in ons dicht bevolkte landje! De heer Den Houter heeft gelukkig mooie dia's van de planten gemaakt.

Ik hoop dat deze bijdrage aanleiding voor U moge zijn om dit voorjaar het Groot hoeftblad aan een nadere beschouwing te onderwerpen en mocht U het geluk hebben de vrouwelijke planten te ontdekken dan zou U mij een groot genoegen doen het mij even te melden. Degene, die mij zo'n vrouwelijke plant zou kunnen toezenden zou ik daar heel dankbaar voor zijn. Ik heb te weinig planten goed bestudeerd om te kunnen beoordelen hoe *Petasites* precies bloeit, maar ik ben wel 'gegrepen' door het geval en zou gaarne willen weten, hoe de vork in de steel zit. Daarom ben ik zo vrij nogmaals Uw medewerking te vragen. Hoe meer reacties er komen, het liefst

uit alle delen van ons land, des te betrouwbaarder het resultaat kan zijn. Maar . . . onderzoek zelf.

Het beste is om een hoofdje met een scherp scheermesje in de lengte door te snijden. Let er vooral op of de vrouwelijke bloempjes een bloemkroon hebben en hoeveel schijnbaar tweeslachtige bloempjes hiertussen staan; of de 'manlijke' hoofdjes vrouwelijke bloempjes hebben en hoeveel. Kortom, probeer alles goed te bekijken, maak er wat notities van en stuur Uw gegevens s.v.p. aan mij op. Meldt vooral ook de vindplaats. Zodra het kan zal ik een samenvatting van de gegevens in 'Natura' proberen te plaatsen. Bij voorbaat mijn hartelijke dank.

Ik ben de heer Kolvoort zeer erkentelijk voor de tekeningen en de heer Den Houter voor de foto's.

Vrouwelijk hoofdje met één manlijk bloempje.

